

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Nyírkáta

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

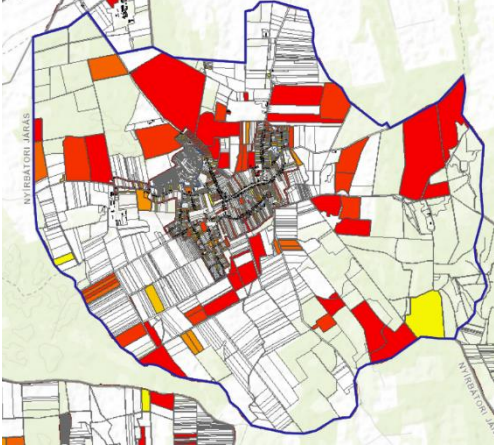
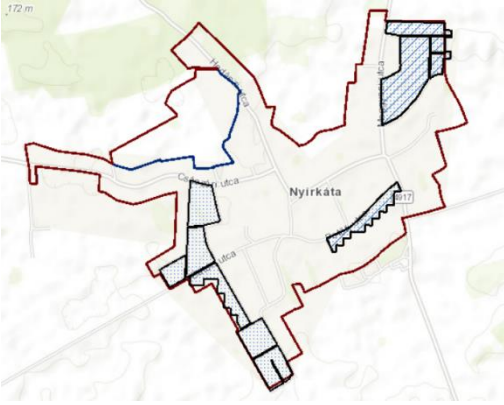
Település

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Mátészalkai járás

Szervezet neve: Magyar Máltai Szeretetszolgálat

Dátum: 2022. 04. 27.

	Terület: 3863 nm Lakónépség: 2084 fő Jogállás: község Járás: Mátészalkai Megye: Szabolcs-Szatmár-Bereg Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u> Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u>
Település térképe	Jogosultság adatok
Eladósodottság-térkép	Szegregátum-térkép

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Nyírkáta	
Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg	
Járás	Mátészalkai	
Programba vonás köre	1	
Szervezet neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület	
Lakosságszám (2021)	1943	
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	97%	
15 év alattiak aránya (2021)	20,7%	
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	81%	
60 éves és idősebbek aránya (2021)	15%	
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	107%	
Lakásszám (2011)	666	
Üres lakások száma (2011)	80	
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	440	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	116	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	440	
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	213	
Lakások száma (2019)	666	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	491	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	0	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	629	
Gázzolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	273	
WC nélküli lakások száma (2011)	244	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	53	
Egy szobára jutó lakó (2021)	1,2	
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	1354836 Ft	
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	105%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	2550000 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	30	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	13	

A település leírása

A település pozíciója (1-1,5 oldal)

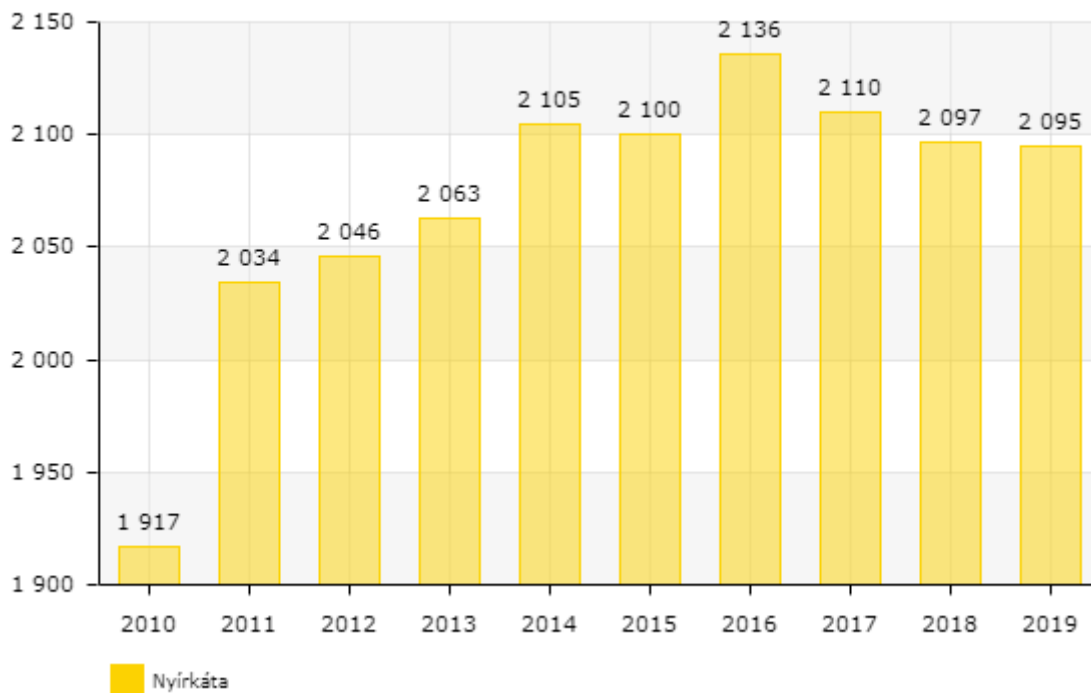
A fejezet tartalma

A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.

Nyírkáta (eredeti nevén Gebe), a Nyírségben, a Mátészalkai járásban található, Nyíregyházától 49 km-re. A járási székhely Mátészalka 15, Nyírbátor 12 km távolságra helyezkedik el a településtől. Nyírkátáról viszonylag sűrűn el lehet jutni buszjáratral Nyírbátorba és Mátészalkára is. A községet 22 utca alkotja és 6 tanya övezi. A településen 2022-ben élő 2097 lakos összesen 550 háztartás alkot, tehát egy átlagos nyírkátai háztartás 4 főből áll. A lakosság 33%-a roma nemzetiségű, amely nagyjából 700 főt jelent a Jelenlét program vezetőjének becslése alapján. Ez a háztartások 18%-át jelenti. Az állandó lakosság száma 2016 óta csökkenő tendenciát mutat.

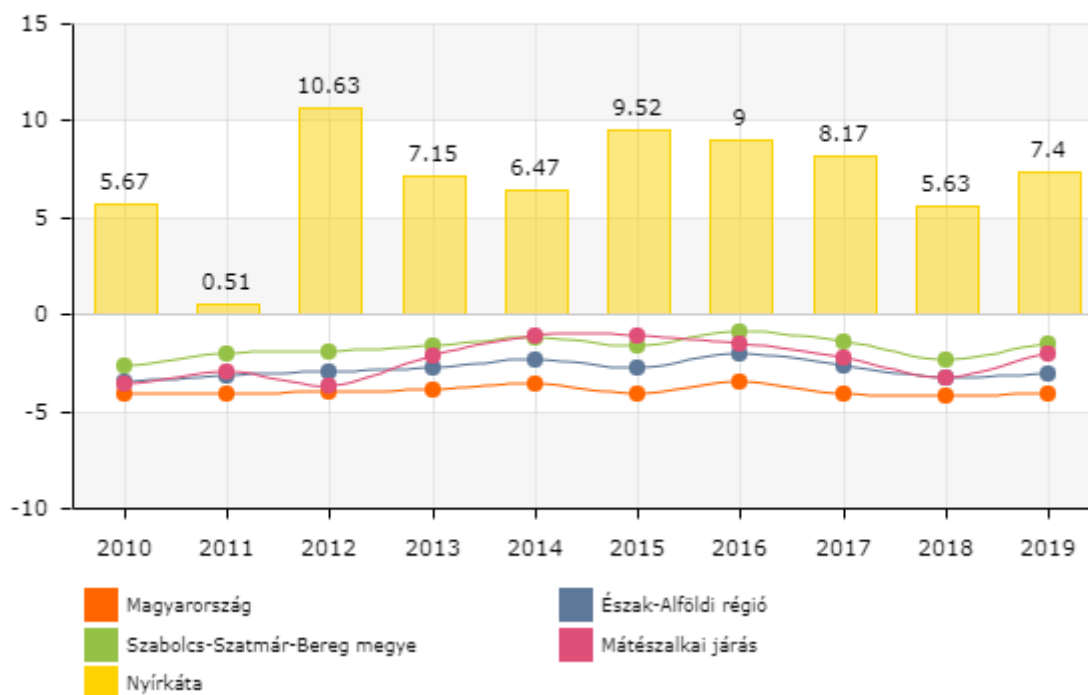
Állandó népesség számának változása Nyírkátán 2010-2019 között

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

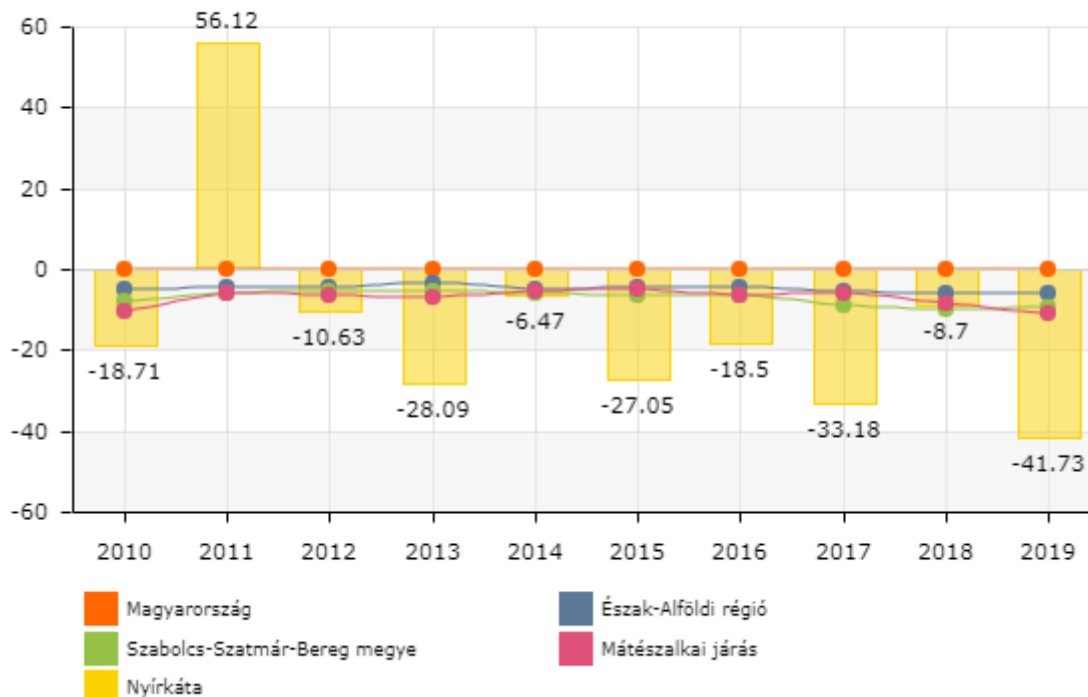
Szaporodás és fogyás Nyírkátán 2010-2019 között

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Vándorlási egyenleg Nyírkátán

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Öregedési index

3. számú táblázat - Öregedési index

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő) (TS 0328)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő) (TS 0327)	Öregedési index (%) (TS 0401)
2014	205	504	40,67%
2015	204	502	40,64%
2016	203	526	38,59%
2017	204	489	41,72%
2018	200	479	41,75%
2019	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A település lakosságának kb. negyede, 586 fő 18 éven aluli, ebből roma származású kb. 300 fő. 300 háztartásban (a háztartások 54%-ban) nevelnek 18 év alatti gyerekeket Nyírkátán. Három és több 18 év alatti gyermeket a háztartások mintegy ötödében nevelnek (100 háztartás). Olyan foglalkoztatott nélküli háztartás, amelyben 18 év alatti gyerekeket nevelnek, kb 200 van a településen.

A felnőtt korú lakosság (1511 fő) a népesség 72%-a. A teljes lakónépesség körében mindössze kb. 200 fő az öregségi nyugdíjas, amely a település lakosságának 10%-át éri el. A rokkantsági nyugdíjasok száma alacsonyabb (30 fő), így a településen élők mindössze 1,4%-a jogosult e jövedelemre.

Nyírkátán 8 osztállyal általános iskola, valamint óvoda működik. Az óvodában 3 vegyes korosztályú csoport van, 25 fős átlagléttszámmal. A Nyírkátai Vörösmarty Mihály Általános Iskolának, a Mátészalkai Tankerületi Központ a fenntartója, feladat ellátási helye Nyírkáta település. A 180 férőhelyes iskolába jelenleg 131 gyerek jár, akiket 8 évfolyamon oktatnak. Összevont osztály nincs.

A településről azonban többen járnak más községek általános iskoláiba: főként Teremre, Bátorligetre és Nyírmeggyesre, de néhány gyermeket Hodászra hordanak. Becsült adatok alapján a településről megközelítőleg 50 gyerek jár a nyírmeggyesi Arany János Általános Iskolába, a Terem-Nyírcsászari- Bátorliget Községek Közös Általános Iskolájába és a hodászi Kölcsey Ferenc Általános Iskolába. A más település iskolájába járó gyermekek közel 30%-a roma származású.

A Gólyahír Biztos Kezdet Gyermekházat egy mátészalkai egyesület, a Boldog Családokért Szociális és Gyermekvédelmi Egyesület működteti. A Biztos Kezdet Gyermekház nem tud rendszeres és folyamatos kapcsolatot kialakítani a célcsoportba tartozó családokkal. Vélhetően a távolság is akadályozza a ház szolgáltatásainak elérését, mivel kb. 20 perces sétára van a ház mindkét szegregátumtól és a szegregációval veszélyeztetett területtől is.

Működik a településen házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres segítségnyújtás, szociális étkeztetés, népkonyha, szünidei gyermekétkeztetés, ösztöndíjprogram, idősek nappali ellátást nyújtó intézmény, és idősek otthona. Az önkormányzatnak egy falubusza van.

A családsegítő és gyermekjóléti, valamint a védőnői szolgáltatás 40 órás teljes munkaidejű ellátásban történik, viszont nincs a településen bölcsőde, amit az önkormányzat szeretne indítani.

A község közbiztonságáért a Mátészalkai Rendőrkapitányság körzeti megbízottja felel.

Felnőtt orvosi praxis van a településen, gyermekorvos viszont nem praktizál Nyírkátán. Sürgősségi esetben a nyírkátaiak a 15 km-re található Mátészalkára tudnak menni, de orvosi ügyelet van a 12 km-re található Nyírbátorban is (ez viszont másik járás).

A településen 2019-től működő Felzárkózó Települések program keretében a Magyar Máltai Szeretetszolgálat az 1-es szegregátumban található Zrínyi utcai Jelenlét pontjában és a településen a következő segítő tevékenységeket és szolgáltatásokat nyújtja a hátrányos helyzetű nyírkátai családok számára:

- Szimfónia program (hangszeres zeneoktatás)
- Szociális ügyintézés (kérelmek, nyilatkozatok értelmezése, kitöltésének segítése)
- A helyi jelzőrendszer tagjaival történő együttműködés
- Hiányzó okmányok pótlásának segítése
- Mosási, zuhanyzási lehetőség
- Közösségi programok, játszó alkalmak
- Adósságkezelés, tulajdonviszonyok tisztázása tanácsadás
- Sportfoglalkozások az MLSZ által megépített rekortán pályán
- Jogi tanácsadás
- Munkaerőpiaci tanácsadás
- CSOK (falusi CSOK jogosultság) tanácsadás
- Eszköz kölcsönzés (infralámpa, inhalátor, kályha)
- Házipatika (vény nélkül adható gyógyszerek állnak rendelkezésre)
- Krízisalap működtetése (gyógyszerkiváltás, utazási költség, postaköltség biztosítása ügyintézéshez)

- Szakértői bizottságokhoz az eljutás segítése szállítási kapacitással.
- Fejlesztéssel kapcsolatos program (tetűirtó biztosítás, és a tisztább környezet kialakításának segítése)
- Lakhatási támogatások: telepi házak esetében a komfortfokozat növelése és az életveszély elhárítására irányuló tevékenység (tető igazítás, nyílászáró csere, beázások megszüntetése.)
- Mintakert program a Jelenlét pontban (Példát mutat a telepen élő családok számára, illetve ki is próbálhatják a mezőgazdasági tevékenységet. Az megtermelt zöldséget, gyümölcsöt a jelenlét pontban használják fel.)
- Kiskert program, és háztáji mezőgazdaság program keretében elősegítik, hogy a telepen élő családok önfenntartó képessége nőjön és a mezőgazdasági tapasztalati tudást is megszerezzék. (Vetőmag, palánta adományozás, kerti eszköz kölcsönzés.)
- A szociális bérlakás program előkészítésében történő részvétel (házak keresése a településen és az eladókkal a kapcsolat felvétele)

2021-től a Fókuszban a gyermek program keretében a 0-3 éves korú gyermekeket nevelő családokkal 4 fő családmentor dolgozik együtt. Fő feladatuk, hogy segítséget nyújtsanak a gyermekek nevelésével és gondozásával kapcsolatos kérdésekben, főként a szegregátumokban élő családok számára. A babacsomag, kismama csomagot minden gyermeket váró és szülő kismama kaphat a településen. Alkalmanként nagytetvív csomagot is biztosít a program az idősebb gyermek számára. Gyermek és kismama vitaminokat rendszeresen kapnak a kisgyermekes családok. A Mocorgó csomag a mozgás lemaradásban segít differenciáltan. A lakhatási körülmények javítása többek között a program célja, amelynek keretében a leromlott állapotú lakóházak javításában is segítséget nyújtanak a kisgyermeket nevelő családoknak pl. ajtó, ablak csere, tetőjavítás keretében.

A lakhatási krízisek kezelése érdekében a programban főként az újszülöttek családba kerülése kapcsán eszközölnék beavatkozásokat a szegregátum lakóházaiban (nyílászáró csere, aljzatbeton kialakítása, kályha adományozás). A Fókuszban a gyermek a projektnek is a Magyar Máltai Szeretetszolgálat a projektgazdája és megvalósítója.

A Felzárkózó Települések program Jelenlét programjának vezetője úgy látja, hogy kb. 10 szociális bérlakást elbírna a település, szerinte lenne annyi család, amely tudná vállalni a bérlakásban történő lakhatás feltételeit. Ők azok a családok, akik pl a CSOK-ra nem jogosultak, de képesek lennének fizetni a bérleti díjat, a rezsit, mert rendszeres bevételük, jövedelmük van. A szociális bérlakások megjelenése segítené a településen belüli mobilitást, megszüntetné a túlszűfolttságot, ami szinte minden esetben nem megfelelő lakókörnyezetet

eredményez. Azt azonban fontos feltételnek tartja, hogy a szociális bérlakásba költözőket folyamatos szociális munkával kell támogatni, kísérsni. Elsősorban fiatalabb korosztályra (30 év alattiakra) gondol, akik gyermekkel vagy anélkül juthatnának ehhez a lakhatási lehetőséghez.

A fejezet fő következtetései

Következtetések a település...

...térsgégi pozíciója tekintetében:

1. rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a térségi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő
2. közepes pozíció: helyben viszonylag elégségesek a szolgáltatások, illetve a közelben elérhetőek, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el (ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel).

3. jobb pozíció: a munkaerőpiac viszonylag könnyen elérhető, vannak a közelben megfelelő munkahelyek, illetve jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a település és a szolgáltatások is elérhetőek

...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:

1. gettósodó település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya nő a településen belül, a nem roma háztartások nagy arányban elköltöznek a településről. A települése lakossága jellemzően stagnál vagy nő.

2. billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb de kevesebb mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken.

3. jobb státuszú, vegyes összetételű település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya alacsonyabb, a nem roma lakosság közül a fiatalok egy része elköltözik a településről. A település lakossága jellemzően csökken.

1.1 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

A fejezet tartalma

A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közművek rendelkezésre állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészen vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejleszthető részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.

Nyírkátán minden nap működik gyógyszertár, emellett napi nyitvatartással postahivatal és 4 hivatalos élelmiszer és vegyesbolt is található a településen. Bankautomata nincs, a postán lehet pénzt felvenni. Étkezde, étterem nem található a községben. A településen van könyvtár, közösségi és művelődési ház.

Nyilvános internet hozzáférés nem elérhető Nyírkátán, így az önkormányzat mindenképpen szeretné ezt a területet fejleszteni. Sportpálya és rekortán pálya is van a településen, viszont játszótér jelenleg még nincs, de a létrehozását tervezi az önkormányzat.

A település infrastrukturális helyzete és közművekkel való ellátottsága hiányosnak mondható. Csatorna nem került kiépítésre, vezetékes vízzel az épületek nagyjából 73%-a, vezetékes gázzal a lakások 50%-a rendelkezik. Hivatalosan árammal az ingatlanok 90%-a van ellátva, ugyanakkor az illegális áramvételezés, „kampózás” is jelen van kb. 15 családnál. A település házainak kb 2%-a életveszélyes, mintegy 8%-a egészségre káros, a félkomfortos lakások aránya 20%, míg a komfort nélkülieké 15%.

Szegregátumok a településen

Nyírkátán két szegregátum található, a nagyobbik a település szélén, a Zrínyi, Meggyesi, Kölcsey, Széchényi utcák övezetében, itt magyar cigányok élnek. Ebben a szegregátumban, 89 lakásban és háztartásban 350 fő él. A kisebbik telepen, a 2-es szegregátumban a Bocskai és Petőfi utcákon 27 háztartásban 90 fő lakik. Van még egy nagyobb területet, amely szegregációval veszélyeztetett. A következő utcák határolják: Császári u. – Zöldfa u. – II. Rákóczi F. u. – Dózsa Gy. u. – Vörösmarty M. u. – Arany J. u. – Névtelen u. – Báthori u. – Damjanich köz – Damjanich u.

Talajminőség szempontjából nincs kritikus része a településnek, mivel homokos a talaj, és bármennyi vizet képes felszívni. Az utcák szilárd útburkolattal rendelkeznek, a szegregátumokban is, de néhány szakaszon erősen kátyúsak, felújításra szorulnak.

Nyírkátán 550 ingatlan van, ebből kb. 30 ingatlan lakatlan. Ezek között vannak rossz állapotúak, és van, ami felújításra szorul, de vannak jobb állapotúak is. Több ingatlan ezek közül a Nemzeti Vagyonkezelő tulajdona.

A településen a falusi CSOK miatt fellendült a házvásárlás eladás és vétel. Előfordul az is, hogy az alacsonyabb ingatlan ár miatt be is költöznek a településre. De pl. ukrán állampolgárok is vettek már itt ingatlanokat még az orosz-ukrán háború kitörése előtt is.

Nyírkátán, ami most 2022-ben eladó ingatlan, azt sikerül eladni, főként a CSOK és a kedvezményes lakáscélú támogatások miatt. A vásárlási kedv megnövekedése miatt az eladási kedv is megerősödött 2020 óta.

Nyírkáta – A szegregátumok adatai

Nyírkáta szegregátumainak elhelyezkedése

Nyírkátán két szegregátum található, a **nagyobbik, az 1-es szegregátum** a település szélén található a Zrínyi, Meggyesi, Kölcsey, Széchényi utcák övezetében, itt magyar cigányok élnek, ahol 89 lakásban és háztartásban 350 fő él. Ebben a szegregátumban található a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Pontja, a Zrínyi u. 17. szám alatt. A megvásárolt ingatlant az MMSZ kívül és belül is folyamatosan fejleszti, bővíti.

A **kisebbik telepen, az 2-es szegregátumban** a Bocskai és Petőfi utcákon 27 háztartásban 90 fő lakik.

Található még Nyírkátán egy jelentősebb, **a szegregáció által veszélyeztetett terület**, amelyet a következő utcák határolnak: Császári u. – Zöldfa u. – II. Rákóczi F. u. – Dózsa Gy. u. – Vörösmarty M. u. – Arany J. u. – Névtelen u. – Báthori u. – Damjanich köz – Damjanich u.

2011-es népszámlálási adatok szerint

	1-es szegregátum	2-es szegregátum	Szegregációval veszélyeztetett terület
Lakónépesség száma (fő)	350	90	278
Lakások száma (db)	89	27	97

A fejezet célja, fő következtetései

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:

1. az egész település szegregátum
2. a településen belül a szegregált részek a település nagyobb részét kiteszik,
- 3. településen belül a szegregált részek a település jelentősebb, de kevesebb mint felét teszik ki.**
4. településen belül csak kisebb szegregált részek vannak,
5. a szegregátum a fő településtesttől távolabb, elkülönült településrészként helyezkedik el,
6. nincs szegregált rész a településen

1.2 Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

A fejezet tartalma

A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.

A Felzárkózó Települések program keretében 2019-ben jelent meg a településen a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, amely a nagyobb, a magyar cigányok által lakott szegregátumban a Zrínyi utcán vásárolt egy ingatlant, melyet felújított és amelyben Jelenlét pontot alakított ki.

Kiemelkedő és elismerendő a településen az Együtt Segítsünk Egymáson Megyei Egyesület munkája, akik a romák segítségét tűzték ki célul. Alulról jövő szerveződés eredményeként indítottak el egy közösségi házat az oláh cigányok által lakott szegregáció által veszélyeztetett területen, az Arany János utcán 10-15 fő helyi segítővel. Fő tevékenységeik: roma táncoktatás, közösségi programok szervezése, adományozás. Terveik között szerepel egy kisebb kápolna, de kisebb források bevonásával fürdési és mosási lehetőséget már kialakítottak. Céljuk ezen a helyen egy nagyobb közösségi központ kialakítása mini focipályával és játszótérrel.

Pályázatok

A mátészalkai 26 településén 2017 és 2022 között zajlottak a járási szintű, és Mátészalka központú Gyerekesély projekt programjai. Nyírkátán a Termelj helyben programelembe bevont néhány nyírkátai család a program segítségével a kiskertjét művelte meg, emellett 5 alkalmas iskolai pályáorientációs foglalkozások és egy napközis tábor szerepelt az 5 éves programban a településen. A projekt utolsó szakaszában az MMSZ Jelenlét pontjában a járási Gyerekesély program biztosította a jogi tanácsadást, ami a projekt zárásával befejeződött.

A 2013-2020-as támogatási ciklusban több nyertes projektje volt a település önkormányzatának és a településen működő egyházaknak a Magyar Falu programban, ahol orvosi műszerek kerültek beszerzésre, emellett konyha- és közösségi tér felújítás történt, illetve történik, valamint ASP rendszer és falubusz beszerzése is zajlott.

Projekt címe	Projekt száma	Elyert összeg
Konyha korszerűsítés Nyírkáta Községében	VP-7.2.1-7413-17	18,73 millió Ft
A cél közös, együtt a jövőnkért!	EFOP-1.5.3-16-2017-00119	496,82 millió Ft
Magyar Falu Program: Óvoda udvar 2019	MFP-OUF/2019	4.991.100 Ft
Nyírkáta Község Önkormányzata ASP központhoz való csatlakozása	KÖFOP-1.2.1-VEKOP-16	5.994.805 Ft
A társadalmi kohézió erősítése és a közösségfejlesztő tevékenységek bővítése Nyírkátán (Református Egyházközség)	EFOP-1.3.7-17	48.064.961 Ft

Klubház energetikai korszerűsítése Nyírkáta településen	VP-7.2.1-7-4-1-1-16	15.817.586 Ft
Nyírkáta egyházi településképet meghatározó épületeinek fejlesztése (Nyírkáti Református Egyházközség)	VP-7.2.1-7-4-1-1-16	12.990.972 Ft

A fejezet fő következtetései

A fejezet célja, hogy feltárja a lakhatási szegénység enyhítését célzó fejlesztésekkel kapcsolatos tapasztalatokat elsősorban a település vezetés oldaláról, mivel ezek a tapasztalatok alapvetően meghatározhatják, hogy az önkormányzat hogyan áll hozzá a jövőbeli hasonló célú fejlesztésekhez. Fontos lehet rávilágítani arra, hogy a pozitív vagy negatív tapasztalatok mögött milyen okok állhattak.

Nyírkátán az önkormányzat motivált a pályázati források elérésének tekintetében. Ugyanakkor a Felzárkózó Települések programba történő bekerülése előtt kevés siker koronázta a pályázati tevékenységet. A Felzárkózó Település programmal, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat megjelenésével azonban szélesedett az önkormányzati mozgástér, így több, korábban kevésbé elérhető forrás is elérhetővé vált Nyírkáta számára.

Az önkormányzat mellett a helyi egyházak is aktívak a különböző források elérésében, illetve a civil szervezetek is sikeresek a pályázati források elnyerésében. Az Együtt Segítsünk Egymáson Megyei Egyesület közösségi háza az oláh cigányok által lakott szegregációval veszélyeztetett területen található. A házat és a környékét az egyesület elsősorban pályázati forrásokkal és közfoglalkoztatotti programokkal újítja folyamatosan.

Az elnyert önkormányzati pályázati források természetesen elsősorban a település oktatási és közösségi intézményeit, tereit érintik.

A Felzárkózó Település program keretében 2019 óta működő Jelenlét program, valamint a Fókuszban a gyermek program keretében 2021-től, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat a település szegregátumaiban és a szegregációval veszélyeztetett területen is számos lakásfelújítást (nyílászárócsere, tetőjavítás, aljzatbeton terítése stb.) végzett el. (Isd. részletesebben a 1.1 A település pozíciója fejezetben).

1.3 Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

A fejezet tartalma

Együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, településüzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)

A nyírkátai önkormányzatnál összesen 6 fő dolgozik, a képviselőtestület 7 főből áll. Nyírkátán a települési önkormányzat mellett roma nemzetiségi önkormányzat is működik.

Az MMSZ Jelenlét programjának vezetője szerint a település többségi lakossága a szociális bérlakások vásárlásának előkészítése kapcsán elutasítását fejezte ki abban a tekintetben, hogy a szegregátumokban élő családok Nyírkáta más, frekvenciáltabb részein található ingatlanokba költözzenek egy lehetséges szociális bérlakás program keretében. A nyírkátai lakosok nem örülnek a szegregációból kifelé történő mobilitásnak, azaz az MMSZ házvásárlási szándéka sem kap támogatás, sőt ellenséges indulatok kísérik. („A romák maradjanak a telepen!”)

A településről többen el is költöztek az elmúlt években, főként a magyar családok. Elköltözésük főbb okai, indokai a következők voltak:

- A roma lakosság magas aránya
- A rossz közbiztonság
- A településen a szolgáltatások hiánya
- A településen a munkalehetőség hiánya

A településen a helyi intézmények közül az óvoda és az iskola is szegregált. Több magyar és roma család más településre hordja a gyermekét (Terem, Nyírmeggyes, Hodász). Az iskolában nagyon sok a tanórákat zavaró magatartási és a viselkedési probléma, amit a jelenlegi intézményvezetés nem tud kezelni, ezért évről évre előfordul, hogy a szabad iskola választást kihasználva, újabb nyírkátai családok döntenek amellett, hogy a gyermeküket egy másik település iskolájába viszik át. Ezt ráadásul az is elősegíti, hogy ezek a települések iskolabusszal támogatják az átjárást.

A fejezet fő következtetései

Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:

1. a bérlakásfejlesztéseket az önkormányzat alapvetően elutasítja

2. a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktus forrást lát benne), de ha kontrolálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne

3. a bérlakásfejlesztéseket támogatja, a lakáskörülmények javításának és a településfejlesztés eszközét látja benne

2 A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idénymunkák, hetelés, stb.), milyen jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.

Nyírkáta munkaerőpiaci helyzete

A térség munkaerőpiaci kínálata jónak mondható. A következő nagyobb foglalkoztatók Nyírkátahoz képest 20 km-en belül találhatóak:

A település neve	A foglalkoztató cég neve
Nyírbátor	Coloplast Hungary Kft.
Nyírbátor	Rosenberger Magyarország Kft
Nyírbátor	Farmol Hungary Kft
Nyírbátor	Diehl Aviation Hungary Kft.
Mátészalka	HOYA Szemüveglencse gyártó ZRT
Mátészalka	Szatmár Optikai KFT
Mátészalka	Carl Zeiss Vision Hungary Optikai KFT
Mátészalka	Frieslandcampina Hungária ZRT

Nyírkátán a helyi munkaerőpiac területén, az alacsony iskolai végzettségűek körében a fakitermelés és a gyümölcs és zöldségtermesztésben végzett, főként idénymunka a jellemző.

A fakitermelés esetében ősztől tavaszig, a zöldség és gyümölcsstermesztés esetében tavasztól őszig tartanak a munkalehetőségek. A helyi Raklapgyárban megközeítőleg 10 főt foglalkoztatnak.

A Covid járvány (2020-2021) előtt jellemző volt a budapesti munkavállalás az építőiparban, illetve a külföldi munkavállalás főként Hollandiában, kertészetekben. A pandémia idején főként a külföldi munkavállalás nagyon lecsökkent. 2022 tavaszán kezdett ez a folyamat újra elindulni. Az építőipari munkában is volt szünet, de inkább csak 2020-ban, utána az építkezések folytatódtak és ezzel együtt az budapesti építőipari segéd munkák is újra várták a vidéki, többek között nyírkátai munkavállalókat.

Nyírkátán nemcsak az önkormányzat alkalmaz közfoglalkoztatottakat, hanem a Felzárkózó Település programot működtető Magyar Máltai Szeretetszolgálat, valamint a többi helyi civil szervezet is. 10 fölötti közfoglalkoztatott munkavállalót foglalkoztat az Együtt Segítségünk Egymáson Megyei Egyesület, akik főként az egyesület Arany J. utcai közösségi házában dolgoznak.

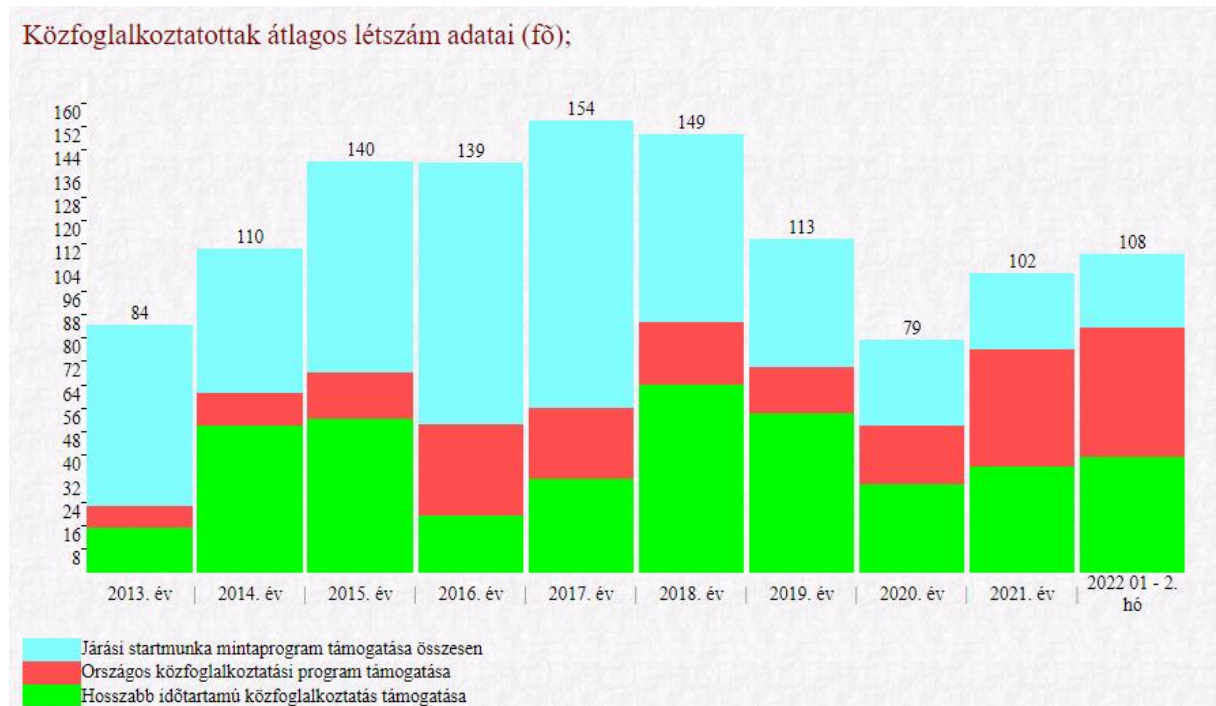
A közfoglalkoztatásban 2018-tól csökkenés tapasztalható, és Nyírkátán, eltérően a többi megyei településtől, még a 2022-es év első negyede sem hozott jelentős emelkedést a közfoglalkoztatott létszámban. Ugyanakkor a 2022. első két hónapjában a nyilvántartott álláskereső száma megduplázódott a 2021-es évhez képest.

3 Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszáma *										
Nyírkáta Szabolcs- Szatmár-Bereg megye Mátészalkai járás	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022 01 - 2. hó
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatá s támogatása	15	50	52	19	32	64	54	30	36	39
Országos közfoglalkoztatá si program támogatása	7	11	16	31	24	21	16	20	40	44
Járási startmunka mintaprogram	62	49	72	89	98	64	43	29	26	25

támogatása összesen											
-- Mezőgazdaság	32	25	16	32	27	17	14	1	-	-	
-- Helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás	-	-	6	19	23	16	9	10	2	-	
-- Szociális jellegű program	30	25	51	38	48	31	20	18	24	25	
-- Egyéb startmunka mintaprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-- Magas hozzáadott értékű program	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mindösszesen	85	110	141	138	154	149	113	79	103	108	
Közfoglalkoztatási mutató	6,53%	8,53%	10,64 %	10,43 %	11,63 %	11,23 %	8,44%	5,98%	7,63%	8,04%	
Ellátásban nem részesülő álláskeresők száma zárónapon	131	100	109	69	63	71	74	77	71	124	
Álláskeresési ellátásban részesülő álláskeresők száma zárónapon	8	8	18	15	26	23	25	33	31	69	
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskeresők száma zárónapon	161	142	120	159	162	115	95	91	81	197	
Regisztrált álláskeresők száma zárónapon	300	250	246	243	251	210	195	201	183	390	
-- Ebből tartós álláskereső	78	39	28	50	67	57	35	36	33	115	
Nyilvántartott álláskeresők relatív mutatója	23,06 %	19,35 %	18,59 %	18,32 %	19,00 %	15,79 %	14,59 %	15,23 %	13,57 %	29,00 %	
Munkavállalási korú (15-64 éves) népesség száma	1 300	1 292	1 323	1 326	1 322	1 328	1 334	1 317	1 345	1 345	

1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%
11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%+

<http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/>

<http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/>

A hátrányos helyzetű lakosságot jellemző legfőbb szociális problémák

A rendszerváltás után a település társadalmában, különösen a roma közösségben változások indultak el. A község roma telepére más településekről (Nyírpilis, Budapest környéki települések pl. Cegléd) érkeztek a Nyírkátára, akik más értékrenddel rendelkeztek, és nem tudtak vagy nem akartak a település addig kialakult társadalmi szövetébe beépülni. Ők többnyire a magyar cigányok lakta telepre költöztek.

Az oláh cigány családok a település déli részének utcáiban élnek. Ők főként a Nyírkátán már régóta élő roma családok leszármazottai.

Emellett nagyobb számban élnek hátrányos helyzetű romák a Vörösmarty, a Petőfi, a Dózsa György, a Damjanich, a Kazinczy és a Hodászi utcákban.

A szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett utcákban élő családok a következő problémákkal küzdenek:

- Egyszerre több család él a komfort nélküli, rossz állapotú házakban
- A vezetékes víz hiánya a legnagyobb probléma a telepi házak esetében
- A családok folyamatos adósságokkal küzdenek (közüzemi tartozás, áruhitel, kamatos kamat kölcsön)
- A fiatalok körében jelentős a rossz minőségű drog használata.
- A szülői elhanyagolás miatt több gyermek került az elmúlt években gyermekvédelmi ellátásba
- A fiatalok szülővé válók száma az elmúlt években emelkedett
- A település iskolájába csak roma gyermekek járnak, ennek oka, hogy a településről más községek iskoláiba (Nyírmeggyes, Terem) hordják az iskoláskorú nem roma gyermekeket.
- A hátrányos helyzetű családok munkaképes tagjai főként közfoglalkoztatottak, illetve alkalmi munkából élnek, amit vagy a településen, és környékén, vagy Budapesten vállalnak.
- A hátrányos helyzetű családokból külföldön is dolgoznak, főként Hollandiában, ahol kertészetekben, az építőiparban és a húsfeldolgozó üzemekben vállalnak munkát.

A hátrányos helyzetű családok egészségügyi problémái között több krónikus megbetegedés fordul elő, ilyen az asztma, a szív és érrendszeri megbetegedések, mozgásszervi betegségek, gombás fertőzések. Emellett folyamatosan jelen vannak, főként a 14 éven aluliak között a felső légúti megbetegedések, fertőzések. Az okok között a nem megfelelő lakás- és higiéniai körülmények, valamint az életmódbeli problémák, pl. a nem megfelelő minőségű táplálkozás és a szenvedélybetegségek szerepelnek. A teljes felépülést sokszor az is nehezíti, hogy a felírt gyógyszert a családok anyagi lehetőség hiányában nem tudják kiváltani.

A fejezet következtetései

Családtípus	Családok száma
<u>Teljes nyomorban élő családok</u> : hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár	38

magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	
<u>Minimális önfenntartó képességgel rendelkező családok:</u> megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	120
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok:</u> viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	270

3. A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlet, uzsora bérlet, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakóúrsági viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).

Lakásviszonyok jellemzői a 2011-es népszámlálási adatok alapján	KSH adatok
Lakásszám (2011)	666
Üres lakások száma (2011)	80
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	440
Lakásszám a szegregátumban (2011)	116
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	440
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	213
Lakások száma (2019)	666
WC nélküli lakások száma (2019)	244
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	53
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	2550000 Ft
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	30

A vezetékes ivóvízhálózatot tekintve a lakások nagyjából 83%-ában megvalósult a bekötés. A vezetékes szennyvízhálózat kiépítése még nem történt meg a faluban. Többször próbálkoztak szennyvíztársulással, de nem volt elég jelentkező, akik az önerőt is be tudták volna fizetni.

A lakások 75 %-ban van vezetékes gáz, azonban annak magas ára miatt egyre többen visszatérnek a szilárd tüzelőanyaggal való fűtésre. A lakások több mint az egyharmadában már megoldott az internet kapcsolat is. A település útjainak többsége szilárd útburkolatú, bár néhány útszakaszon igen rossz minőségű, felújításra szoruló. Az 1. szegregátum Ady és Széchenyi utcájának megközelítőleg 100 méteres lakott szakasza földút.

A község önkormányzatának tulajdonában jelenleg 2 db szolgálati lakásként használt bérlakás van. A település külterületén több kisebb, többnyire egyetlen ingatlant magában foglaló tanya is található, ezek közművesítettsége változó, viszont egyetlen kivétellel (Gólyaszállás) szilárd burkolatú úton megközelíthetőek. A településen hajléktalanok nem élnek, a rászorultak lakhatását az önkormányzat lakásfenntartási támogatás nyújtásával igyekszik támogatni, de jelentős mértékű a lakosság eladósodottsága, így a támogatás ellenére is több családot fenyeget a nem fizetés miatti közszolgáltatásokból való kikötés veszélye, emiatt számottevő a védendő fogyasztók száma.

Talajminőség szempontjából nincs kritikus része a településnek, mivel homokos a talaj, és bármennyi vizet képes felszívni.

Nyírkátán 550 ingatlan van, ebből kb. 30 ingatlan lakatlan. Vannak felújításra szoruló ingatlanok, és vannak jó állapotúak is. Több nyírkátai ingatlan a Nemzeti Vagyonkezelő tulajdona.

A településen a falusi CSOK miatt fellendült a házvásárlás eladás és vétel. Előfordul az is, hogy az alacsonyabb ingatlan ár miatt be is költöznek a településre. Pl. ukrán állampolgárok is vettek már Nyírkátán ingatlanokat még az orosz-ukrán háború kitörése előtt is.

Ami most eladó ingatlan, azt sikerül eladni, főként a CSOK és a kedvezményes lakáscélú támogatások miatt.

A vásárlási kedv megnövekedése miatt az eladási kedv is megerősödött 2020 óta.

A szegregátumokban található ingatlanok jellemzői:

A szegregátumban a tulajdonviszonyok kuszák, néha kibogozhatatlanok.

Az elmúlt két évben az Magyar Máltai Szeretetszolgálat Hitel-S programjának adósságkezelő munkatársa sokat segített ezen ügyek kiderítésében és egyes lakással kapcsolatos ügyintézés megoldásában.

Ami a legjellemzőbb, hogy a szegregátumokban nem tiszták a tulajdonviszonyok. Kockás papíron „cserélnek” ingatlant a családok. Ez nem jelent adásvételt, jogi folyamat nem zajlik. Két család kicseréli a lakhelyét, viszont minden közmű az eredeti tulajdonos nevéen van, marad. Tehát a másik család közmű fogyasztását fizetik, illetve egymásnak halmoznak fel tartozásokat, közmű adósságokat. Emellett a lakhatás alatt a ház állapota is változik, főként leromlik, de ebben az esetben ez az állagromlás más tulajdonában keletkezik. Sok konfliktus származik abból, amikor vissza akarják a házat cseréni, és ekkor „kiderülnek” a házban keletkezett károk, a tartozások. Ha ez a helyzet még nem elég kusza, akkor tetézheti az is, hogy az ingatlan, amit már cserében használ valaki, tovább cseréli egy harmadik féllel. Előfordult már az a helyzet is, hogy az eredeti tulajdonos elhunyt, így a házhoz kapcsolódó ügyintézés leáll, illetve hagyatéki eljárás alá kerül.

A településen van 2-3 albérlet, de romáknak nem adnak ki albérletbe ingatlant. A telepen nem ismerik ezt a fogalmat, ott e fent említett csere-bere a jellemző. Illetve jelen van a csicskáztatásra épülő befogadás, ami azt jelenti, hogy főként idős, vagy fogyatékossgal élő embert fogadnak be, de a lakhatásért cserébe dolgoztatják.

A település élő nem roma lakosok esetében az ingatlanokban leginkább egy család él. Sokan élnek egyedül, mert idősek, vagy elváltak.

A telepi házakban több család, illetve több generáció él együtt. A rokoni szál az alapja a házban élők bővülésének. Az egyik szélsőséges példa, hogy az 1-es szegregátumban 20 fő él együtt egy 50 nm-es házban: nagyszülők, szülők, azok felnőtt gyermeke, házastársa és az ő gyermekeik, illetve még a szülők testvérei is ott élnek.

A fejezet célja, fő következtetései

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma
életveszélyes házak	5
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	30
nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehetők (kb. 10 év),	190
jobb állagú házak, amiket érdemes modernizálni	275

4 A lakhatási beavatkozási terv

4.1 A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

A fejezet tartalma

Legfőbb lakhatási problémák és azok statisztikai adatok és becslések alapján való nagyságrendjének összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.

Alacsony jövedelmi viszonyok, zavaros tulajdonviszonyok, addiktív életvitel (droghasználat, alkoholizmus), alacsony iskolai végzettségből eredő munkaerőpiaci hátrányok (alacsony bér, nincs továbblépési lehetőség, nem szakmunkát végeznek.) A közfoglalkoztatásban ragadnak, illetve az idénymunkákat részesítik előnyben. Télen van nagyobb munkanélküliség, és nélkülözés. A mobilitási készségek nem megfelelőek, egyedül nem közlekednek. A romát nem veszik fel, ezért nem is indulnak el.

Nyírkáta a mátészalkai járás egyik települése, földrajzi elhelyezkedése viszonylag kedvező, mivel két, munkaerőpiaci szerepét tekintve erős járási székhelyhez (Mátészalka, Nyírbátor) is közel fekszik, illetve a megyeszékhely, Nyíregyháza is belátható és bejárható távolságra van.

Ugyanakkor Nyírkáta lakosságának egy része olyan problémákkal küzd, amelyek indokoltá tették a Felzárkózó Települések programba történő csatlakozását. Két szegregátuma mellett, egy nagyobb szegregációval veszélyeztetett terület is van a településen. Az itt élő családok számos hátránnyal küzdenek. A lakásaik sok esetben leromlott állapotúak, a vezetékes víz, az áram elérése a családok egy részénél nehezített. Télen gondot okoz több családnál is a lakótér melegen tartása.

Az alacsony iskolai végzettség, a munkamotiváció hiánya, és a mobilitási nehézségek miatt a szegregátumokban élő családok jövedelme alacsony, mivel a nyílt munkaerőpiacon kevésbé vállalnak munkát, inkább maradnak a települési közfoglalkoztatásban, illetve idénymunkát vállalnak. A nyírbátori és a mátészalkai ipari üzemekben a roma származás miatt nincs megkülönböztetés, nyitottak a roma munkavállalókra, ha az elvégzendő munkához megfelelő munka és szociális kompetenciákkal rendelkeznek.

A fiatal felnőtt férfiak körében gyakori az alkoholizmus és a droghasználat. A gyermekvédelmi statisztikák szerint járási szinten az elmúlt években ezen a településen került a legtöbb gyermek a gyermekvédelem látóterébe érzelmi és fizikai elhanyagolás miatt. Az óvodába és az iskolába csak roma gyermekek járnak, mivel a többségi lakosság családjai. de már több roma család is elhordja gyermekét a környező településekre (Terem, Bátorliget, Nyírmeggyes)

oktatási intézményeibe. A nyírkáti iskolában iskolaőr is dolgozik, mivel napi szinten megnyilvánul az agresszió.

2019-től két jelentősebb felzárkóztató program indult el a településen, mindkettő a Magyar Máltai Szeretetszolgálat gondozásában. A Felzárkózó Települések és a Fókuszban a Gyermekek programok célja főként a szegregátumokban élő családok hátrányainak csökkentése és a különböző területeken (oktatás, lakhatás, korai fejlesztés stb.) történő fejlesztése.

Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálva

Családtípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális önfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
Lakástípusok					
azonnali életveszélyt jelentő lakás	5	0	0	5	5
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni	20	10	0	30	30
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)	13	90	70	173	173
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni	0	20	200	220	220
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen	38	120	270	428	428
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen	38	120	270	428	428

4.2 Fő beavatkozási irányok kijelölése és priorizálási szintek leírása (2 oldal)

A fejezet a feltárt problémák mentén megfogalmazza a lakhatási szegénységet enyhítő beavatkozások körét és a szükségletek alapján mutató nagyságrendjét függetlenül attól, hogy jelenleg melyik beavatkozáshoz milyen szintű forrás áll rendelkezésre. A beavatkozások tehát diagnózis alapúak és nem csak az RRF által lehetővé tett intézkedésekre koncentrálnak, hanem mindazokra, amelyek a helyi szükségletfeltárás alapján elengedhetetlennek mutatkoznak a lakhatási problémák csökkentése érdekében. A beavatkozások kialakításánál érvényesíteni kell a beavatkozások egymásra épülésének szemléletét, tehát meg kell fogalmazni azokat a szoft programokat is, melyek a megalapozzák a lakhatás fizikai körülményeit javító beruházásokat.

Nyírkátán érezhető a roma és a magyar családok közötti ellentét. Több család a roma lakosság magas aránya és jelenléte miatt költözött el az elmúlt években a településről. Az általános iskola megítélése meglehetősen negatív. Többször előfordult, hogy gyermek és a fiatalok is követtek el törvénybe ütköző cselekedeteket (pl. rongálás).

A helyi, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által működtetett Jelenlét program az elmúlt fél évben már bekapcsolódott a szociális bérlakás program előkészítésébe, így alkalma volt érzékelni a lakosság ellenkezését ebben a tekintetben. A magyar családok egyértelműen kifejezték, hogy nem tartják jó gondolatnak azt, hogy a településen élő roma családok a település magyarok lakta részén kialakított szociális bérlakásokban költözzenek. Tartanak az agressziótól, a droghasználat megjelenésétől, és a lakókörzetük leromlásától.

Ezen okok miatt is a Jelenlét program vezetője kívánatosnak tartja a település egész közösségének tájékoztatását és bevonását a szociális bérlakás program kialakításába és működtetésébe. Emellett azoknál a családoknál, amelyeknél szóba kerülhet a szociális bérlakásba költözés, jelentős szociális mentoráló munkára van szükség. A Jelenlét program vezetőjének személyes tapasztalata volt, hogy amikor egy betegség miatt krízishelyzetbe került mélyszegénységben élő családnak sikerült albérletet szerezni, mennyire nem tudták ezt a helyzetet kezelni. A családot nem volt idő felkészíteni egy magasabb komfortfokozatú lakhatásra, így a család az albérletként használt házat rövid idő alatt, teljes mértékben leamortizálta.

A Jelenlét program 3 éves tapasztalata az, hogy a nyírkátai szegregátumokban élő családok esetében a lakhatási problémák megoldásában a házak állagának javítása és megóvása az elsődleges. A tetőjavítás, a burkolási hiányok pótlása, a nyílászárók cseréje biztosítja azt, hogy a ház élhetősége javuljon. A javítás, a pótlás megbecsüléséhez azonban ugyanúgy szükség van a mentoráló segítői tevékenységre, mert, ha ez elmarad, akkor ezek a beavatkozások is rövid élettartamúak lesznek.

Az állagjavítások mellett a nyírkátai szegregátumok ingatlanjai zavaros tulajdonviszonyainak a rendezésére is kísérletet kell tenni. A zsebszerződésekkel elcserélt ingatlanok esetében az egyszerűbb lakhatási beavatkozásokat is nehéz elvégezni, és ez fokozottan igaz a bürokratikus feltételekkel bíró lakhatási támogatások igénybevételére is.

A lakhatást segítő szociális munka további pillére a hátrányos helyzetű családok megélhetési képességének javítása. Ez részben az adósság- és a jogi problémák kezelését, részben a nyílt munkaerőpiacra történő kijutás segítését jelenti. A szociális bérlakásba költözés egy olyan magasabb lépcsőfok, amelyhez a családok jövedelmi viszonyait konszolidálni szükséges.

A fentiek mellett Nyírkátán van még egy nagyon komoly probléma, amelynek a kezelése, csökkentése a megfelelő eszközök hiányában várat magára, ez pedig a drogprobléma. A különböző mérgező anyagokból összekevert, ezért nem nyilvántartott drogok kapcsán a rendőrség is cselekvésképtelen, de a kábítószerfüggők intézményi kezelése is igen nehezített ma Magyarországon. Ha ez a súlyos probléma érinti az adott családot, nagyon nehéz bármilyen tovább fejlődést elérni addig, amíg ezt a helyzetet nem sikerül kezelni. A települési kábítószerügyi stratégia elkészült a Jelenlét programnak köszönhetően, ami talán segíthet elindítani ennek a problémának az enyhítését, kezelését.

4.3 Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

Ez a fejezet már „csak” a bérlakásprogramra fókuszál és annak nagyságrendjének, céljainak és célcsoportjainak, illetve javasolt megoldási modelljének konkretizálását szolgálja. A fejlesztések nagyságrendjét a feltárt szükségletekből kiindulva kell meghatározni. A szükséglet alapján meghatározott fejlesztések nagyságrendjét a Kézikönyvben meghatározott szempontok szerint lehet korrigálni.

A lakhatási beavatkozási terv főbb lépései Nyírkátán:

- A szociális bérlakás program céljainak és megvalósításának a transzparens bemutatása település szinten.
- A szociális bérlakás program településszintű elfogadásának fejlesztése Nyírkátán.
- Az igények és a lehetőségek alapján szociális bérlakások kialakítása a településen.
- A hátrányos helyzetű családok adósság és jogi problémáinak kezelése.
- Törekedni kell a nyírkátai ingatlanok (főként a szegregátumokban) tulajdonviszonyainak rendezésére.
- A szegregátumokban élő családok akut szociális problémáinak feltárása és lehetőség szerint kezelése (pl. drogprobléma).

- A munkaerőpiaci kompetenciák fejlesztése, az alacsony jövedelmű, főként közfoglalkoztatásban dolgozó munkavállalók legális és nyílt munkaerőpiacra történő kivezetése.
- A nyírkáta szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett területen található ingatlanok állagának felmérése.
- Az egyéni tulajdonban lévő leromlott ingatlanokon állagjavítási munkálatok elvégzése, a tulajdonosok tevőleges bevonásával.
- Segítői mentorálással folyamatos karbantartási munkálatok elvégzése a tulajdonosok által, az érintett ingatlanok esetében.
- A lakhatási beavatkozással érintett családok mentorálása, szociális munkával történő támogatása.
- A nyírkáti szociális bérlakás program bérlői szabályrendszerének folyamatos gondozása, aktualizálása.
- A bérlakás programba bevont családok mentorálása, a helyi Jelenlét program szolgáltatásaiba és programjaiba történő bevonása.
- A szegregátumokban élő családok számára közösségformáló programok szervezése a Jelenlét Program aktív részvételével.
- A szociális bérlakás programba bevont családok közösségfejlesztése, a szomszédági együttműködések kialakítása.

Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	2	0	0	2
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	2	2	0	4
Túlzsúfolt lakásból szétköltöző család költözik be	2	2	0	4
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel	0	0	0	0

megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást				
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a program megveszi a megüresedett lakást	1	0	0	1
Összesen	7	4	0	11

4.4 Opcionális kiegészítő fejezet

Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni azt ebben a kiegészítő fejezetben lehet megtenni.

Felhasznált irodalom:

Magyar Máltai Szeretetszolgálat: Települési Szociális Diagnózis - Nyírkáta